

บทความวิจัย (Research Article)

แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์

Guidelines for Development of Enhancement to Reading
for Junior High School Students under the Office Phichit Primary
Education Service Area 1 By using the Matrix Analysis Technique

ภูเมธ ฐิติชโยดม^{1*} สุขแก้ว คำแก้ว² และบุญส่ง กวยเงิน³
Phumeth Thitichayodom^{1*}, Sukkaew Comesorn², and Boonsong Kluayngern³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่าน ความต้องการจำเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์ และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพป.พิจิตร เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ครอบคลุมและสังคม ครูและกิจกรรม การเรียนการสอน แหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพป.พิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 338 คน ครูผู้สอน และบรรณารักษ์จากโรงเรียนเปิดสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพป.พิจิตร เขต 1 และมีผลงานดีเด่นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประจำปี 2560 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เมทริกซ์ ผลการวิจัยพบว่า

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

³ วิทยาลัยประชาคมอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
ASEAN Community Studies, Naresuan University

* Corresponding Author; email: im36406@gmail.com

พฤติกรรมการอ่านของนักเรียนมีน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ส่วนใหญ่เป็นหนังสือการ์ตูน หนังสือซ้ำชั้น เนื่องจากมีความสุขสนุกสนาน ซึ่งครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ด้วยเมทริกซ์ ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน คือ ครอบครัวและสังคมควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เช่น การจัดพื้นที่ให้มีหนังสือในบ้านหรือชุมชน การเป็นตัวอย่างในการอ่านหนังสือ การสร้างแรงจูงใจในการอ่าน การส่งเสริมศักยภาพในการอ่าน การพาบุตรหลานร่วมงานเกี่ยวกับหนังสือ เป็นต้น

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิเคราะห์เมทริกซ์

Abstract

The objectives of this research were to study the students' reading habits, the factors affecting to reading habits using the Matrix Analysis Technique, and to study the developmental guidelines to promote the students' reading habits of Secondary Schools in Phichit Primary Educational Service Area Office 1 in 4 items: family and society, teachers and teaching activities, education resources (library), and activities to promote reading habits. The sample groups are 338 Junior high school students under the Office Phichit Primary Education Service Area 1 in academic year 2017, 8 teachers and librarian who taught and worked at the Junior High School under the Office Phichit Primary Education Service Area 1, and they had outstanding work in the event of a passion for promoting the annual reading habit. The research tools were questionnaires and interviews. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and matrix analysis.

The research found that the reading behavior of students was less than other activities. Most are the comic books because of the fun. Families play a role in promoting reading. Analysis results with matrix, the area should be developed to find ways to promote reading habits, including family and society. The family and society or community should promote and support the promotion of reading, such as arranging space for books in the home or community. Being a role model in reading, motivating reading, promoting reading. Taking children to the book exhibition or book fair.

Keywords: Enhancement to Reading, Junior high school students, Matrix Analysis Technique

บทนำ

การอ่านเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิงใจ ช่วยปรับปรุงชีวิตให้สดใสสมบูรณ์ ดังคำกล่าวของ เซอร์ ฟรานซิส เบคอน นักปรัชญาเมธีชาวอังกฤษที่ว่า “การอ่านทำคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ (Reading makes a full man)” (อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้าย, 2553: 1) ซึ่งหมายความว่า การอ่านทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรม และการดำเนินชีวิต ศิลธรรมจรรยา และค่านิยม การอ่านช่วยปรับปรุงชีวิตให้สดใสสมบูรณ์

ในด้านการศึกษากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นคว้า เพราะผู้เรียนไม่สามารถได้รับการถ่ายทอดจากการเรียนการสอนจากผู้สอนได้เพียงอย่างเดียว หากต้องศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมความรู้จากการอ่านประกอบด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนควรจะมีความสามารถในการอ่าน และนิสัยใฝ่เรียนรู้ รักการค้นคว้า ซึ่งจำเป็นต่อการเรียนอันเป็นผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2556: 89) การสังเกตทั่วไป จะพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างไปกับกิจกรรมความบันเทิง เช่น การเล่นเกม การดูโทรทัศน์ และใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เวลาในการอ่านหนังสือ แม้กระทั่งเวลาใกล้สอบหรือในวันสอบก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อสมรรถนะในการอ่าน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ ต่ำลงด้วย

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน จึงได้วางแนวการปฏิบัติให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และโรงเรียนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญและเร่งพัฒนาการอ่านอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เต็มศักยภาพ มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 7 “... รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง...” และมาตรา 22 (3) “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 4-9) ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลดังกล่าวหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้จัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและสร้างค่านิยมในการรักการอ่าน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ การใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การทำงาน และพัฒนาสติปัญญาด้วยตนเอง

การศึกษาความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์ โดยการนำค่าเฉลี่ยรวมจากการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการสร้างเป็นจุดตัดจะได้พื้นที่ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผลดีเกินเกณฑ์ ส่วนที่ 2 ผลงานประสบความสำเร็จดี ส่วนที่ 3 ผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง และส่วนที่ 4 ผลงานยังไม่ดีแต่ไม่น่าเป็นห่วง จากนั้นวางตำแหน่งแต่ละด้านตามค่าเฉลี่ยของด้านนั้น ๆ ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการ ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรนำไปพัฒนาต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริมการอ่าน เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตไปเป็นกำลังหลักในสังคมต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจเรื่อง แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการศึกษาหาความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

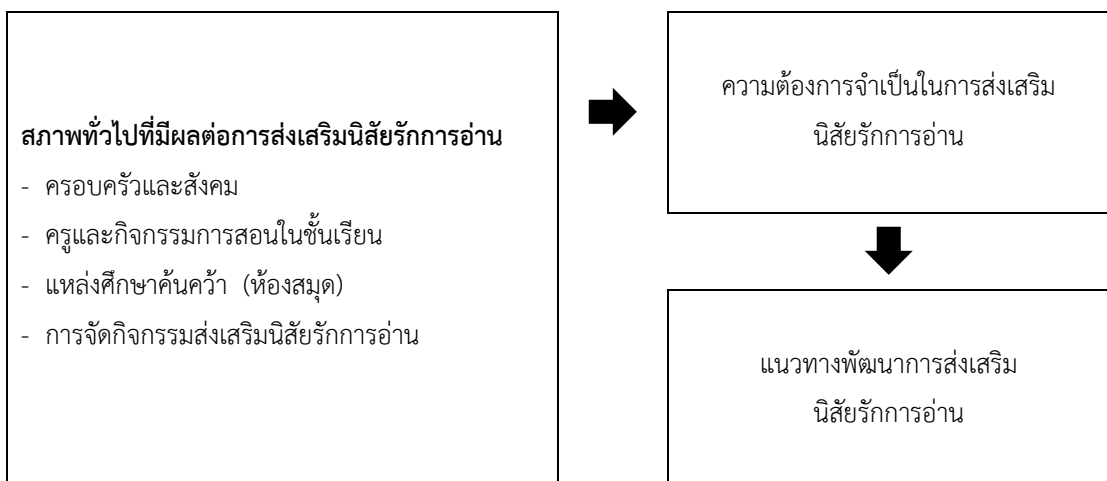
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมการอ่าน ความต้องการจำเป็น และแนวทางส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ครอบครัวและสังคม ครูและกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

ด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคือ พฤติกรรมการอ่าน ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,163 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 338 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทಾಯามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และครูผู้สอนและบรรณารักษ์หรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ได้รับการประเมินในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2560 และเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอนและบรรณารักษ์ หรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการอ่านส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นการส่งเสริมต่อนิสัยรักการอ่าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 2) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งแบบโครงสร้าง ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ สำหรับบรรณารักษ์หรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยนำผลการประเมินจากแบบสอบถามมาสร้างเป็นข้อคำถามสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ โดยผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาหาแนวทางในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้านต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามฝากผ่านครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการอ่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลความต้องการจำเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์ 2) การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการอ่านของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 338 คน ซึ่งได้จากตอนที่ 1 ของแบบสอบถาม

ตาราง 1 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในพฤติกรรมการอ่าน

พฤติกรรมการอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
1) การอ่านหนังสือใน 1 สัปดาห์ (จำนวนนับต่อวันเท่ากับ 1 ชั่วโมงหรือมากกว่า 1 ชั่วโมงขึ้นไป)		
- อ่านทุกวัน หรือ 7 วัน/สัปดาห์	30	8.88
- อ่านวันเว้นวัน หรือ 3-4 วัน/สัปดาห์	64	18.93
- อ่านบางวัน หรือ 1-2 วัน/สัปดาห์	141	41.72
- ไม่มีการอ่าน หรือ 0 วัน/สัปดาห์	103	30.47
2) พฤติกรรมการอ่าน		
- อ่านหนังสือเองโดยไม่มีกำบังค้ำ หรือการกระตุ้น	219	64.79
- อ่านหนังสือโดยมีการกำบังค้ำ หรือการกระตุ้น	78	23.08
- ไม่มีการอ่านหนังสือใด ๆ แม้จะมีการกำบังค้ำ/กระตุ้น	41	12.13
3) ประเภทหนังสือที่ชื่นชอบ		
- หนังสือเรียน วิชาการ สารคดี	69	20.41
- หนังสือการ์ตูน หนังสือภาพ	163	48.23
- นวนิยาย ละคร วรรณคดี	86	25.44
- หนังสือพิมพ์ นิตยสาร	14	4.14
- อื่น ๆ เช่น หนังสือที่มีเสียง	6	1.78
4) แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ		
- อ่านเพราะช่วยเพิ่มพูนความรู้	105	31.07
- อ่านเพราะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน	139	41.12
- อ่านเพราะชอบรูปภาพในหนังสือ	80	23.67
- อ่านเพราะมีบุคคลหรือสิ่งจูงใจ	14	4.14
5) บุคคลที่สร้างแรงจูงใจในการอ่าน		
- คนในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง	125	36.98
- เพื่อน	50	14.79
- ครู/อาจารย์	105	31.07
- ศิลปิน ดารา นักร้อง หรือผู้มีชื่อเสียง	30	8.88

พฤติกรรมการอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่มีบุคคลใดสร้างแรงจูงใจ	28	8.28
6) กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ชื่นชอบ		
- การตอบคำถามชิงรางวัล	55	16.27
- การแสดงหนังสือ หรือนิทรรศการ	47	13.91
- การประกวด หรือเกมการแข่งขัน	64	18.94
- การประชุม สัมมนา อบรม บรรยาย	33	9.76
- การสอนซ่อมเสริม/พัฒนาทักษะการอ่าน	53	15.68
- การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด/หนังสือเคลื่อนที่	69	20.41
- อื่น ๆ เช่น เสี่ยงตามสาย ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร	17	5.03

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อ่านหนังสือเป็นบางวัน หรือ 1-2 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 41.72 อ่านหนังสือเองโดยไม่มีการบังคับหรือการกระตุ้น ร้อยละ 64.79 ประเภทหนังสือที่ชื่นชอบมากที่สุดคือ หนังสือการ์ตูน หนังสือภาพ ร้อยละ 48.22 แรงจูงใจในการอ่านหนังสือมากที่สุด คือ อ่านเพราะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ร้อยละ 41.12 บุคคลที่สร้างแรงจูงใจในการอ่านให้แก่ท่านมากที่สุดคือ คนในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ร้อยละ 36.98 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ท่านชื่นชอบมากที่สุดคือ การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด/หนังสือเคลื่อนที่ ร้อยละ 20.41

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาปัจจัยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยการวิเคราะห์เมทริกซ์ ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้จากตอนที่ 2 ของแบบสอบถาม โดยรวมดังตารางต่อไปนี้

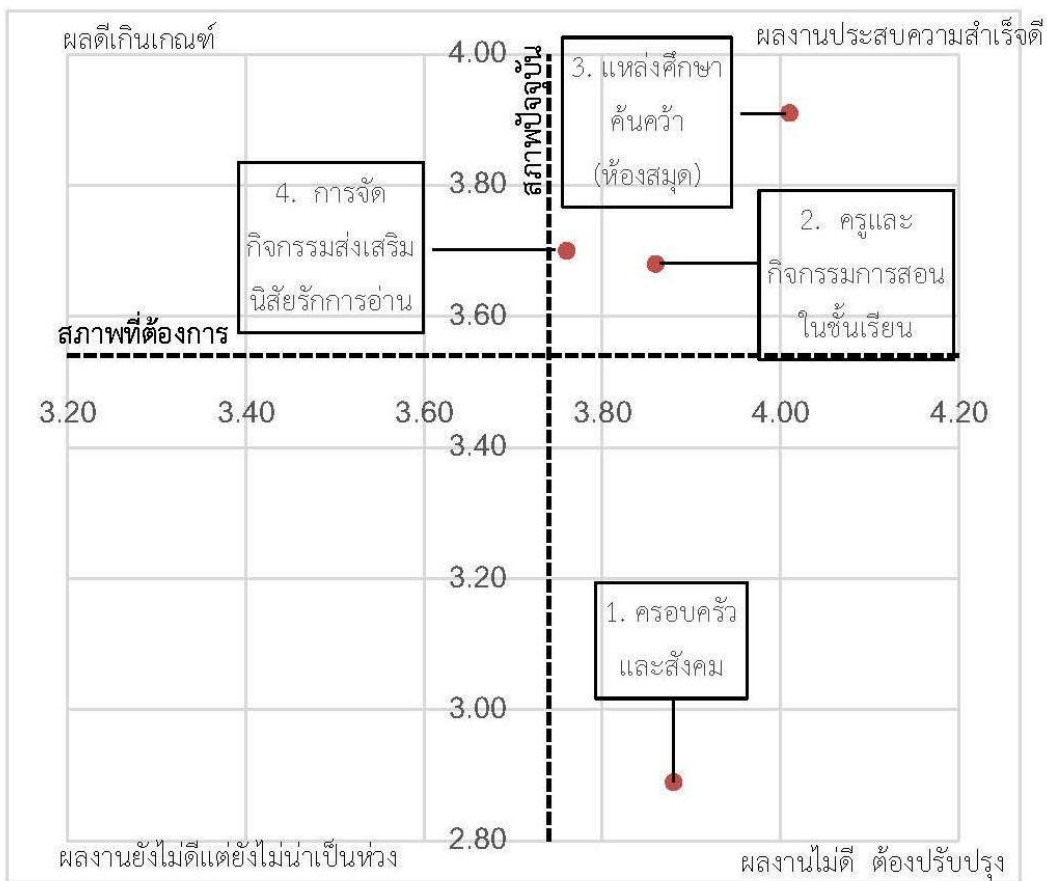
ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการ ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ภาพรวมของทุกด้าน

ปัจจัยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพความต้องการ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านครอบครัว และสังคม	2.89	1.25	ปานกลาง	3.88	1.26	มาก
2. ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน	3.68	1.11	มาก	3.86	1.13	มาก
3. ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด)	3.91	1.05	มาก	4.01	1.10	มาก
4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	3.70	1.07	มาก	3.76	1.18	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.54	1.12	มาก	3.74	1.17	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สภาพปัจจุบันในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$) เมื่อ

พิจารณารายด้านระดับมาก ตามลำดับได้แก่ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) ($\bar{x} = 3.91$) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\bar{x} = 3.70$) ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ($\bar{x} = 3.68$) และระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านครอบครัวและสังคม ($\bar{x} = 2.89$)

สภาพความต้องการในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เมื่อพิจารณารายด้านระดับมาก ตามลำดับได้แก่ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) ($\bar{x} = 4.01$) ด้านครอบครัวและสังคม ($\bar{x} = 3.88$) ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ($\bar{x} = 3.86$) และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อนำข้อมูลจากตาราง 2 มาแสดงแผนภูมิของผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ ดังภาพ 2 ซึ่งนำค่าเฉลี่ยรวมที่ได้ของสภาพปัจจุบัน คือ 3.54 เป็นแกนตั้งและสภาพที่ต้องการ คือ 3.74 เป็นแกนนอน เป็นจุดตัดในการแบ่งช่องแผนภูมิเมทริกซ์ 4 ช่อง ดังภาพ 2

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ ภาพรวมของทุกด้าน

จากภาพ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการโดยรวม 3 ด้าน ด้านที่อยู่ในช่องผลงานประสบความสำเร็จดี คือ ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ถือเป็นจุดแข็ง และอีก 1 ด้าน คือ ด้านที่อยู่ในช่องผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง คือ ด้านครอบครัวและสังคม ถือเป็นจุดอ่อน ซึ่งสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 3 สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ ภาพรวมของทุกด้าน

ปัจจัยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	ผลการวิเคราะห์
1. ด้านครอบครัว และสังคม	ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง
2. ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน	ผลงานประสบความสำเร็จดี
3. ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด)	ผลงานประสบความสำเร็จดี
4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	ผลงานประสบความสำเร็จดี

จากตาราง 3 พบว่า ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน อยู่ในช่องผลงานประสบความสำเร็จดีถือเป็นจุดแข็ง โดยที่ทั้ง 3 ด้านนี้เป็นด้านที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน ส่วนในด้านครอบครัวและสังคมอยู่ในช่องผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุงถือเป็นจุดอ่อน ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นในด้านครอบครัวและสังคมจึงควรมีการส่งเสริมการนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กในระดับครอบครัวและระดับชุมชน ให้ตระหนักถึงบทบาทในการสร้างนิสัยรักการอ่านเพิ่มมากขึ้น

3. แนวทางการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและบรรณารักษ์จากโรงเรียนที่ได้รับการประเมินในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2560 และเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน รวมทั้งหมด 8 คน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านครอบครัวและสังคมมีส่วนสำคัญอย่างมากในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก เนื่องจากมีความใกล้ชิดและเด็กใช้เวลาอยู่กับครอบครัวมากที่สุด สมาชิกจึงควรตระหนักในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การชักชวนกันอ่านร่วมกัน การเป็นแบบอย่างในการอ่าน การสร้างจุดใจเชิงบวกในการอ่าน เช่น การให้รางวัล การให้คำชื่นชม เป็นต้น และยังคงจัดพื้นที่สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอ่าน การจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัย 2) ด้านครูและกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน มีความเชื่อมโยงเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนสู่การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เปิดโอกาสให้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้านั้น จัดพื้นที่บริเวณห้องให้มีหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือป้ายนิเทศให้ความรู้ ผสมผสานความบันเทิง โดยมีการปรับเปลี่ยนตามวาระโอกาสอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และบทบาทในฐานะผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจ กระตุ้น และสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือ ด้วยวิธีการพาไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดบ้าง มอบหมายงานให้ไปศึกษาค้นคว้าเพื่อนำมาเสนอบ้าง หรือให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศบ้าง ซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่านไปในตัว 3) ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) ควรการจัด

ห้องสมุดให้อยู่ในพื้นที่เข้าถึงได้ง่าย สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ตลอดเวลา และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายขึ้น มีการปรับปรุงให้เสมือนห้องสมุดมีชีวิต บุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดควรมีความรู้และความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน รวมถึงการจัดหาหนังสือให้ครอบคลุมความต้องการของผู้อ่านด้วย 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงไปสู่การอ่าน การค้นคว้า การจัดกิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้ร่วมกิจกรรม ศึกษาความสนใจของนักเรียน หมุนเวียนในแต่ละช่วง หรือจัดกิจกรรมย่อย ๆ หรือจัดกิจกรรมให้หลากหลายผสมผสานกิจกรรมความบันเทิงร่วมกับกิจกรรมวิชาการ เพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนาน เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น กิจกรรมที่สามารถลงมือปฏิบัติได้ จนเกิดเป็นชิ้นงานหรือผลงานของตนเอง เพื่อให้เป็นภาพที่นักเรียนสามารถมองได้ชัดเจนมากขึ้น เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้มีประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมกันการจัดกิจกรรมด้วย

สรุปและอภิปรายผล

1. พฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในสัปดาห์หนึ่ง ๆ อ่านหนังสือเพียงบางวัน หรือ 1-2 วันเท่านั้น ไม่ถูกบังคับหรือกระตุ้น หนังสือส่วนใหญ่เป็นหนังสือการ์ตูน เพราะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (2551: 9) ที่ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทยพบว่า ประเภทของหนังสือที่กลุ่มเยาวชนนิยมอ่านมากที่สุดคือหนังสือการ์ตูน (ร้อยละ 40 ชอบอ่านการ์ตูนมากที่สุด) บุคคลที่สร้างแรงจูงใจในการอ่าน ได้แก่ คนในครอบครัว สอดคล้องกับ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (2551: 13) ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทยพบว่า ผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับบุตรของตนเอง ร้อยละ 74 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ท่านชื่นชอบมากที่สุดคือ การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด/หนังสือเคลื่อนที่ ซึ่งการจัดมุมหนังสือในห้องเรียน เป็นเสมือนบันไดขั้นแรกที่ก้าวขึ้นไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุด ทั้งนี้เพราะนักเรียนจะได้รับความสะดวกสบายในการอ่านจากมุมหนังสือในห้องเรียน ก็ทำให้กลายเป็นผู้รักการอ่านและเห็นคุณค่าของการอ่าน ซึ่งจะขยายผลการอ่านของตนเองไปสู่แหล่งความรู้ที่ใหญ่และเต็มไปด้วยความรู้ที่หลากหลายอย่างห้องสมุดต่อไป

2. ความต้องการจำเป็นที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์เมทริกซ์พบว่า ด้านครอบครัวและสังคมมีผลงานยังไม่ดี ต้องปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับ ธนศักดิ์ เมืองเจริญ (2554: 15-28) กับการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนาที่พบว่า ครอบครัวมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อการสร้างและพัฒนานิสัยรักการอ่านในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการอ่าน 2) เจตคติเชิงบวกของผู้ปกครองที่มีต่อการอ่าน เช่นเดียวกับการศึกษาของออสตินและแคสเซลเดน (Austin & Casselden, 2010: 133-135) พบว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการอ่านของเด็ก โดยเริ่มต้นปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัยและให้เด็กอ่านทุกวันที่บ้าน และยังคงคล้องกับอาทิทยา เผ่าพงษ์คล้าย (2553: 37) ได้ศึกษานิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ส่งผลให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั้นเกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน ครอบครัวสนับสนุนการอ่าน การใช้เวลาอ่านหนังสือร่วมกัน การเสริมแรงจิตใจในการอ่าน โดยผู้ปกครองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการอ่านและมีหนังสือที่เด็กตรงกับความสนใจไว้ที่บ้าน ซึ่งการส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมากที่สุด ตลอดจนสอดคล้องกับ มีเดีย จูฬา (2549: 14) ที่ได้กล่าวไว้ใน “รักการอ่านนำชีวิตสู่ความสำเร็จ” ดังนั้น ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด แต่มีบทบาทที่ยิ่งใหญ่ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะเป็นสถาบันแรกที่จะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก ๆ บุคคลในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย ผู้ปกครอง ล้วนมีบทบาทในการส่งเสริมให้ลูกหลานรักการอ่าน โดยเริ่มต้นจากการอ่าน “หนังสือสำหรับเด็ก” หรือ “หนังสือนิทาน” ให้เด็กฟัง เพราะหนังสือเหล่านี้มีถ้อยคำและจังหวะที่ไพเราะ อ่อนหวาน นุ่มนวล และมีภาพประกอบสีสดใสสวยงามเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจเด็กได้ เป็นอย่างดี และที่สำคัญครอบครัวจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สัมผัสกับ “การอ่าน” อยู่เสมอในชีวิตประจำวัน พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แล้วเด็กก็จะซึมซับนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เด็ก

3. แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านครอบครัวและสังคมเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีบทบาทในการสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยครอบครัวและสังคม ดังนี้ ผู้ปกครองต้องการสร้างแรงกระตุ้นและจิตใจในการอ่าน จัดมีหนังสือและพื้นที่สำหรับอ่านประจำบ้านหรือชุมชน อ่านหนังสือเป็นแบบอย่างให้กับบุตรหลาน สร้างกิจกรรมการอ่านร่วมกัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างวัยและหนังสือที่อ่านด้วย ซึ่งสอดคล้องกับณมล พงษ์ประเสริฐ (2556: 93-104) ได้ศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่พบว่า แนวทางที่พ่อแม่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมรักการอ่าน ได้แก่ 1) การเลือกหนังสือที่เหมาะสม 2) การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 3) การเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกหนังสือที่ตนเองชื่นชอบ 4) การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้บุตรหลาน 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ 6) การยกตัวอย่างความสำเร็จหรือประโยชน์จากการอ่าน เช่นเดียวกับ วรารักษ์ จารุเมธีชน (2555: 60-75) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านพบว่า ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในระดับสูง ในด้านการเสริมแรงมาใช้สำหรับส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยการชมเชย ให้รางวัล หรือให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงนิสัยรักการ เช่น ชื้อหนังสือให้ พาไปร้านหนังสือ เป็นต้น การเสริมแรงจะทำให้เด็กเกิดกำลังใจ พอใจสร้างความกระตือรือร้น เกิดความต้องการอ่านหนังสือ ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง เด็กได้เรียนรู้ว่าการอ่านเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้เด็กมีความต้องการซ้ำ ๆ ต่อไปอีก การจัดสภาพแวดล้อมและการให้ความรู้มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง การที่ผู้ปกครองนำหลักการจัดสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้านนั้น ผู้ปกครองควรสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตนเองชอบไม่รู้สึกตึงเครียดและมีความสุขที่ได้อ่าน โดยผู้ปกครองควรจัดหาหนังสือที่มีคุณภาพ นำอ่านและตรงกับความสนใจของเด็ก แล้วนำไปจัดเป็นมุมหนังสือภายในบ้าน จัดหาอินเทอร์เน็ตให้เด็กได้ค้นหาข้อมูล

เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเด็กที่จะมีนิสัยรักการอ่านที่ดีนั้นจะต้องมาจากการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านอีกด้วย โดยเริ่มต้นจากการอ่านหนังสือหรือนิทานสำหรับเด็กให้เด็กฟัง จัดเตรียมสถานที่สำหรับการอ่าน มีมุมหนังสือและเก้าอี้ที่สะดวกสบาย ตลอดจนการเตรียมหนังสือที่เด็ก ๆ ชอบ ให้สามารถหยิบอ่านได้ตลอดเวลา ส่วนด้านการให้ความรู้ผู้ปกครองควรอธิบายให้เด็กเห็นถึงความสำคัญของการอ่าน รวมถึงประโยชน์ของการอ่านและผู้ปกครองอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องที่เด็กอ่านหากเด็กเกิดความสงสัยหรือสนใจด้วย ในด้านการเป็นต้นแบบพฤติกรรมของบิดามารดา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรมใหม่ของเด็ก การเลียนแบบจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็ก ธนศักดิ์ เมืองเจริญ (2554: 15–28) ชี้ให้เห็นว่าบุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบการอ่านในครอบครัวคือพ่อแม่ ซึ่งเป็นนักอ่านเช่นกัน เป็นตัวอย่างในการอ่าน การส่งเสริมกิจกรรมด้านการอ่าน เช่น การเสริมแรงด้วยการชมเชย การพกหนังสือเมื่อเดินทาง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กทำตามจากการศึกษาวรรณกรรมพบว่า ผู้ปกครองควรแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างให้เด็กได้เห็นเป็นประจำ เพราะเด็กจะเลือกกระทำตามอย่างโดยการเลียนแบบ ดังนั้นการเป็นต้นแบบในการอ่านของผู้ปกครองจึงมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็ก แต่ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในด้านการเป็นต้นแบบอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะว่ายังมีผู้ปกครองอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้แสดงบทบาทด้านนี้ให้เด็กได้เห็นเพราะต้องประกอบอาชีพจนไม่มีเวลาใกล้ชิดกับเด็กในปกครองมากนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนยังมีน้อย ซึ่งส่วนใหญ่อ่านหนังสือเองไม่ได้รับกระตุ้นการบังคับหรือการจูงใจ ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการส่งเสริมการอ่านคือ ครอบครัว ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงต้องเอาใจใส่ในการอ่าน สร้างแรงจูงใจ สร้างวัฒนธรรมในการอ่านด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยจัดการเรียนการสอนผสมผสานสาระความรู้ทุกด้านไว้ในทุกวิชา แหล่งศึกษาค้นคว้า (ห้องสมุด) ต้องสนองความต้องการของผู้อ่านให้ผู้อ่านเลือกได้ทั้งวิชาการและบันเทิง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ควรส่งเสริมควรจัดพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือนอกเหนือจากห้องสมุดเพียงอย่างเดียว เช่น การจัดมุมหนังสือในห้องเรียน ชั้นเรียนหรือศาลาพักผ่อน จะช่วยให้นักเรียนหยิบจับหนังสืออ่านได้ง่าย สะดวก และเป็นการสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยในสถานะที่มีหนังสือในหลาย ๆ พื้นที่ ทั้งนี้เมื่อมีพื้นที่และจัดหนังสือดังกล่าวแล้ว ควรมีการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจด้วย

2. แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทุกส่วนต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ปลูกฝังค่านิยม ไม่ถือเป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทั้งในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู และบุคลากร และนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีเครือข่ายความร่วมมือ แลกเปลี่ยน พบปะพูดคุยประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ครู และบุคลากรมีความรู้และเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนิสัย

รักการอ่าน ผู้ปกครองเอาใจใส่ด้วยการกระตุ้น ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอ่านหนังสือ ชุมชนมีพื้นที่ที่สามารถได้ศึกษาหาความรู้ เช่น ศาลาหมู่บ้านมีหนังสือต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น โดยเฉพาะในครอบครัวควรตระหนักในการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นกับบุตรหลาน โดยการเอาใจใส่กระตุ้นเสริมแรงทางบวก เช่น การให้คำชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น ตลอดจนการเป็นแบบอย่างในการอ่าน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการอ่านและการจัดเตรียมหนังสือที่เหมาะสมกับวัยไว้ในบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ด้านที่ควรนำไปพัฒนาของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านคือ ด้านครอบครัวและสังคม จึงควรศึกษาในประเด็นด้านนี้ต่อไป ถึงวิธีหรือการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านโดยครอบครัวและชุมชน ปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งเสริมการอ่านของครอบครัว ความแตกต่างของครอบครัวในการส่งเสริมการอ่านหรือวิธีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการอ่านในบ้าน หรือชุมชน รวมทั้งการศึกษาประเภทหนังสือที่เหมาะสมกับช่วงวัยต่าง ๆ เพื่อให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. (2556). *จิตวิทยาการอ่าน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ธนศักดิ์ เมืองเจริญ. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ บางกอกพัฒนา. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 4(2), 15-28.
- นฤมล พงษ์ประเสริฐ. (2556). รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2), 93-104.
- มีเดีย จุฬา. (2549). รักการอ่าน...นำชีวิตสู่ความสำเร็จ. *วารสารวิชาการ*, 9(4), 14-17.
- วราภรณ์ จารุเมธีชน. (2555). บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 5(2), 60-75.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สืบค้น 19 สิงหาคม 2560, จาก www.ops.moe.go.th
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2551). *โครงการวิจัยทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- อาทิตยา เฒ่าพงษ์คล้าย. (2553). *นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Austin, M., & Casselden, B. (2010). A Survey into the Reading Attitudes and Personal Reading Habits of Year 2 Children. *The School Librarian*, 58(3), 133–135.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York : Harper and Row Publication.